

wijk wijzer

KOPELTJESBUURT

Datasheet Participatief Onderzoek naar
erfgoedattributen in de Koepeltjesbuurt, Zoetermeer

WijkWijzer

Datasheet Participatief Onderzoek naar erfgoedattributen in de Koepeltjesbuurt, Zoetermeer

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Deze publicatie is onderdeel van het onderzoeksproject 'Cowaardenen door Digitaal Participeren', uitgevoerd door afdeling Heritage & Architecture van Faculteit Bouwkunde, TU Delft met subsidie van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, in kader van het Faro uitvoeringsprogramma. Betrokken onderzoekers zijn: Rienje Veenhof en Lidwine Spoormans.

Tekst: Rienje Veenhof

Redactie: Lidwine Spoormans

Lay-out en webdesign: Laura Spoelstra

Afbeelding op de omslag: Rienje Veenhof

©TU Delft, 2025

Inhoud

1. Introductie.....	4
2. Onderzoeksmethode.....	7
3. Respondenten.....	10
4. Koepeltjesbuurt – De buurt.....	12
5. Het groenen de straat – De openbare ruimte.....	16
6. Rondom de woning – Publiek en privé.....	18
7. De woning – Gebruikersperspectief.....	21
8. Materialen – Materiaalgebruik en details.....	23
9. Synthese: Buurticonen van Rijnsweerd-Zuid.....	25
Literatuur.....	28

1. Introductie

De Koepeltjesbuurt in Zoetermeer werd begin jaren '70 ontworpen door architect Benno Stegeman. De buurt is goed herkenbaar aan de oranje koepels. Deze datasheet geeft een beknopt overzicht van de resultaten van een participatief onderzoek m.b.v. de WijkWijzer in de Koepeltjesbuurt. De WijkWijzer is een wandel-enquête en is opgesteld en verspreid door studenten van de TU Delft. Het doel van de enquête is om de erfgoedattributen van de Koepeltjesbuurt te documenteren en evalueren, gezien door de ogen van diverse gebruikers, zoals bewoners, bezoekers en erfgoed- en woningprofessionals. Terwijl erfgoedonderzoek traditioneel vaak gericht is op monumentale gebouwen en historische kenmerken, richt dit onderzoek zich juist op alledaags en jong erfgoed en de veelheid aan kwaliteiten die daarbij horen. Inzicht in hoe bewoners en andere belanghebbenden de kenmerkende aspecten van hun wijk beschouwen, is essentieel voor het herkennen, begrijpen en vastleggen van de erfgoedwaarde en om deze attributen te beschermen in de toekomst.

De Koepeltjesbuurt, Zoetermeer

De Koepeltjesbuurt bestaat uit 116 koopwoningen en hoort bij de wijk Meerzicht. Er zijn zowel twee- als drielaagse huizen. De buurt is goed te herkennen aan de huizen met opvallende oranje koepels, maar er zijn ook woningen met tentvormige daken. Stegeman ontwierp ook twee andere buurten met de kenmerkende koepeltjes: de Krekenbuurt in Zwolle (met witte koepels) en Tweevoren in Nuenen (met groene koepels) (Barzilay, Ferwerda & Blom, 2018). Deze speelse vormen braken met de traditionele Nederlandse bouwstijl. Een belangrijk doel was om de menselijke maat terug te brengen in de wijken en monotonie te doorbreken. Om de wijk autovrij en veilig te maken, zijn er centrale ondergrondse parkeergarages. Hierdoor zijn de binnengebieden tussen de huizen rustig, groen en kindvriendelijk.

Sinds de jaren 70 zijn groenvoorzieningen en een voetgangersvriendelijke inrichting belangrijke thema's in Nederlandse woonwijken. De Koepeltjesbuurt in Zoetermeer past binnen deze ontwikkeling door de open opzet en de aanwezigheid van veel groen. Opvallend is de soepele overgang tussen de privé-tuinen en het gedeelde groen. Bewoners bereiken hun woning via rustige voetpaden, wat bijdraagt aan een parkachtige uitstraling van de buurt.

Benno Stegeman ontwierp de Koepeltjesbuurt als een overgangsgebied tussen het park en de stad. Dit gebied was bedoeld als een plek waar voetgangers verschillende zones konden ervaren, met veel groen (Van Geest, 2016). Het ontwerp richtte zich vooral op goede voetgangersverbindingen en op het maken van een groene omgeving. In het plan kwamen grasvelden, bomen en losse beplanting, die de architect zelf had ontworpen (Van Geest, 2016). Dit landschapsplan is in de loop der jaren veranderd. Veel tuinen werden afgesloten met schuttingen. Bewoners plaatsten zelf schuttingen om meer privacy te krijgen, waardoor de open zichtlijnen in de wijk verdwenen.

De Koepeltjesbuurt bestaat uit een samenhangend cluster van huizen, zorgvuldig gerangschikt om een eenheid te vormen. De architect liet zich inspireren door traditionele Marokkaanse huizen, bekend om hun gelaagde volumes en dynamische, geclusterde composities (ArchitectuurPunt Zoetermeer, 2022). Elk gebouw bestaat uit verschillende rechthoekige volumes. Samen vormen de structuren een samenhangend ensemble dat doet denken aan een kasbah. Elke ingang is subtiel weggestopt in de volumes van het gebouw, wat een gevoel van privacy en afzondering creëert voor elke woning.

De begane grond van elk huis heeft een vergelijkbare indeling, met een entree die leidt naar een trap, een berging en een woonkamer met open keuken. De iconische koepels boven de trappenhuizen zorgen voor dat het licht een warme gloed en een aangename sfeer in de woningen creëert. Deze leidt naar het dakterras met uitzicht op de omliggende koepelwoningen en de groene omgeving.

De huizen in de koepeltjesbuurt werden gebouwd tussen 1972 en 1974. In de loop der tijd zijn er verschillende aanpassingen aan de gebouwen gedaan, met als resultaat wijzigingen in de originele kleuren en details. Nu, zo'n 50 jaar later, zijn veel koepels als een keer vervangen net zoals de tweekleurige kozijnen en de deuren. Ook de groene voordeur en de zwarte toegang tot de berging zijn grotendeels vervangen door moderne exemplaren in een andere kleur. De lichte gevels van kalkzandsteen, een zeer poreus materiaal dat veel vocht absorbeert, heeft geleid tot donkere vlekken en plaatselijke vochtophopingen op de binnen- en buitenmuren. Ondanks deze transformaties blijven de kenmerkende materialen van de buurt zichtbaar.

Figuur 1.1: De Koepeltjesbuurt wordt gekenmerkt door de opvallende oranje koepels en het gebruik van witte kalkzandsteen. Bron: Stegeman (1978), Koepeltjesbuurt.nl.

Figuur 1.2: De openbare ruimte is ook ontworpen door architect Stegeman. In het originele ontwerp waren weinig erfafscheidingen aangebracht. Bron: Stegeman, 1978, koepeltjesbuurt.nl.

2. Onderzoeksmethode

Ontwerp en verspreiding

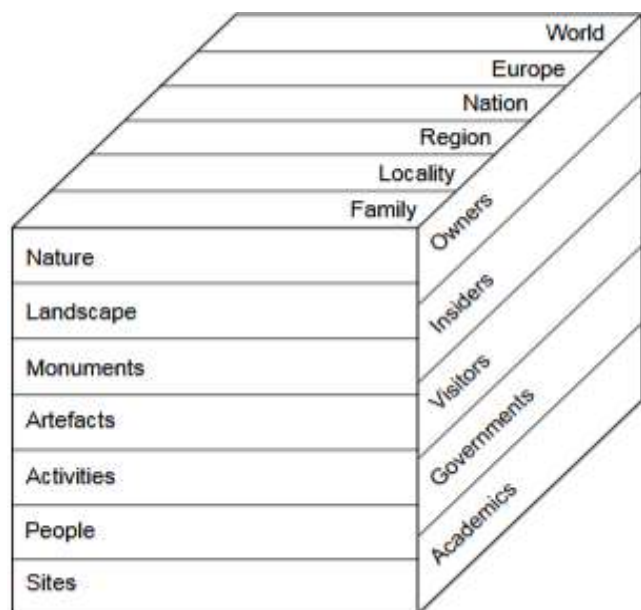
De WijkWijzer is ontworpen als een interactieve wandel-enquête, die deelnemers online invullen op een smartphone of PC. De deelnemers worden uitgenodigd om hun mening te delen over kenmerken die ze tegenkomen tijdens een wandeling door hun buurt. De WijkWijzer bestaat uit een vaste set vragen die in alle casestudies van het project van de TU Delft hetzelfde blijft, aangevuld met een beperkt aantal variabele vragen die kunnen worden afgestemd op de informatiebehoeften van de betrokken partners. Screenshots van de enquête zijn te zien in Figuur 2.2. De WijkWijzer is te bekijken via wijkwijzer.tudelft.nl/app/koepeltjesbuurt.

Bij het ontwerp van de WijkWijzer is gebruik gemaakt van het concept van de 'heritage cube' van Howard (2003). In deze conceptuele benadering van de waardering van erfgoed wordt onderscheid gemaakt tussen drie dimensies van erfgoed: stakeholders, attributen en schaalniveaus. De stakeholders omvatten de verschillende groepen mensen die in enige mate met de buurt te maken hebben. Dit kunnen bewoners zijn, maar ook bezoekers of erfgoed- en woonprofessionals. Om dit in kaart te brengen, worden respondenten gevraagd naar hun belangrijkste rol(len) met betrekking tot de case study. Dit onderscheid is belangrijk, omdat de blik van verschillende stakeholders op erfgoed wordt gemedieerd door hun rol, bijvoorbeeld door gebruikerservaring of door professionele kennis (Fairclough, 2009).

De attributen zijn de dingen die mensen opmerken en waarderen (of juist niet waarderen). Dit kunnen tastbare objecten zijn, zoals een dak of balkon, maar ook ontastbaar, zoals een herinnering. Samen met de reden waarom ze deze attributen waarderen (de waarde) bepaalt dit de erfgoedwaardering (Veldpaus, 2015). Attributen kunnen bestaan uit meerdere sub-attributen die naar hetzelfde concept verwijzen (het attribuut 'sfeer' kan bijv. bestaan uit sub-attributen 'gezellig', 'vredig' en 'beschut'). De attributen worden vervolgens weer ingedeeld in 10 attribuutcategorieën. Deze attribuutcategorieën komen voort uit eerder onderzoek naar erfgoedattributen van alledaagse woonomgevingen in Nederland (Spoormans, 2023) en worden beschreven in Figuur 2.2.

Het schaalniveau refereert naar de ruimtelijke schaal waarop een attribuut van belang is. Om dit in kaart te brengen zijn de vragen gegroepeerd in hoofdstukken op basis van schaalniveau, beginnend bij het schaalniveau van de hele buurt, steeds verder inzoomend tot het niveau van de materialen.

De WijkWijzer is een digitale survey, die onafhankelijk door respondenten (zonder bijzijn van de onderzoeker) wordt ingevuld. Er is voor deze vorm gekozen vanwege het gemak waarmee deze kan worden uitgebreid naar een groter aantal respondenten en andere contexten. Daarnaast biedt een digitale survey de mogelijkheid om een breed scala aan deelnemers te bereiken die vervolgens de vragenlijst op hun eigen tempo en op een voor hen geschikte tijd kunnen invullen (Rea & Parker, 2014).

Figuur 2.1: De heritage cube van Howard.
Bron: Spoormans, 2023.

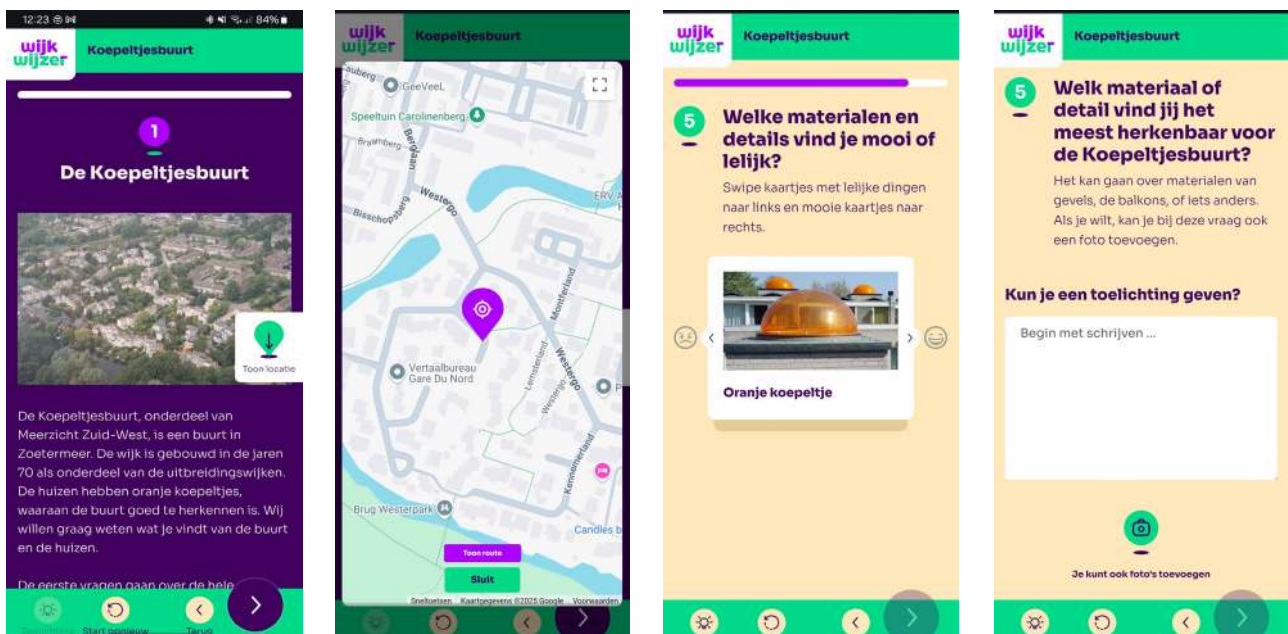
Verhaal	intangible < > tangible	narratieven, herinneringen, verhalen, geschiedenis
Identiteit		herkenbaar/typerend voor bijv. verschijning, geschiedenis, bewonersgroep(en)
Collectiviteit		sociale contacten, gedeelde activiteiten
Activiteit		activiteiten, evenementen, gebruik
Verschijsing		esthetiek, materiaalgebruik, onderhoud, visuele elementen
Comfort		gebruikerservaringen, woonplezier en -comfort, binnenklimaat
Ruimte		(relatie tussen) fysieke en perceptuele ruimtelijke eigenschappen
Infrastructuur		logistieke inrichting, routes, specifiek grondgebruik
Locatie		specifieke plekken
Object		voorwerp, component

Figuur 2.2: Beschrijving van de 10 attribootcategorieën. Figuur door auteur.

Gebaseerd op ervaringen met eerdere survey technieken (Spoormans, 2024), zijn er enkele aanpassingen toegepast op de WijkWijzer, gebaseerd op het handboek van Rea & Parker (2014). Zo worden gesloten vragen, die men makkelijk en snel kan invullen, afgewisseld met open vragen, die meer tijd kosten om in te vullen. Deze gesloten vragen kunnen een 'swipe' vraag zijn (zie Figuur 2.3), waarbij de respondent kaartjes met foto's naar links (negatief) of rechts (positief) veegt. Daarnaast kan een gesloten vraag ook een optie-vraag zijn (zie Figuur 2.3), waarbij de respondent termen uit een lijst kan kiezen die het beste de kwaliteiten van de buurt of woning beschrijven. Deze kunnen in een lijst met positieve of negatieve kenmerken worden gezet. Hierbij kan de respondent ook eigen termen toevoegen, als hij of zij het gevoel heeft dat deze ontbreken in de lijst. Bij de open vragen is er ook de optie om foto's te verzenden, als de respondent dat fijner vindt dan teksten te typen.

Om meer structuur aan te brengen in de survey, zijn de vragen ingedeeld in hoofdstukken met een bepaald onderwerp, die ook corresponderen met de bovengenoemde schaalniveaus. Per hoofdstuk is er achtergrondinformatie beschikbaar over de geschiedenis en het ontwerp van de buurt. Daarnaast wordt de WijkWijzer gemaakt met een voorziene maximale duur van 15 minuten. De vragen worden zo open en neutraal mogelijk geformuleerd, zodat het antwoord van respondenten niet in een bepaalde richting wordt gestuurd, maar juist de oprechte mening van de respondent reflecteren. Ten slotte wordt de formulering van de vragen gecontroleerd op vaag taalgebruik en een B1 taalniveau, zodat de survey voor de meeste mensen goed te begrijpen is.

De WijkWijzer is in het onderzoeksgebied verspreid via brieven, flyers en sociale media. Respondenten konden de enquête invullen tussen 5 en 15 mei, 2025.

Figuur 2.3: Een selectie van screenshots van de WijkWijzer. Elk hoofdstuk begint met een tekstje met informatie over de buurt en de locatie waar men naartoe moet lopen.

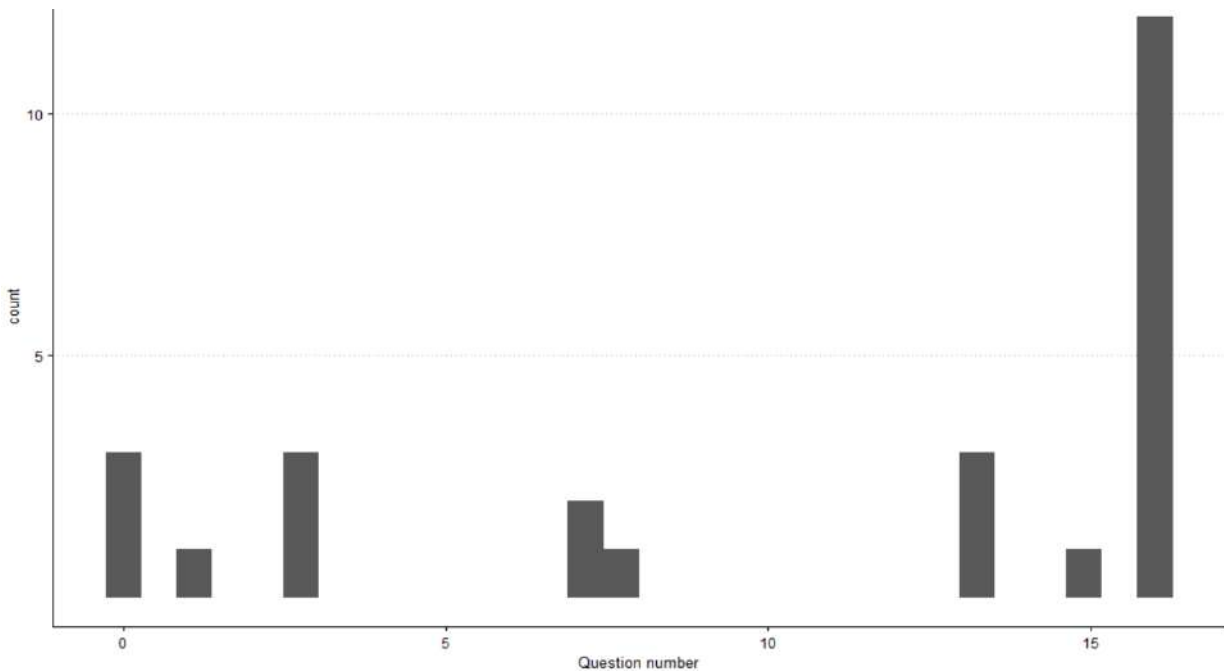
Analyse

De resultaten van de WijkWijzer hebben twee vormen: antwoorden op open en gesloten vragen. De analyse van de gesloten vragen en antwoorden zijn hetzelfde als bij een 'traditionele' enquête. De resultaten worden per vraag en schaalniveau geaggregeerd en geanalyseerd. Bij de gesloten vragen is er ook de mogelijkheid voor respondenten om een eigen antwoord in te vullen wanneer de gewenste optie niet in de vooraf vastgestelde keuzes staat. Deze inzendingen worden apart beoordeeld.

Voor de kwalitatieve analyse worden de sub-attributen in de antwoorden geanalyseerd om de belangrijkste attributen te identificeren die de waardering van respondenten het meest beïnvloeden. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen een 'meerderheidsvisie'—attributen die door relatief veel respondenten worden genoemd—en een 'minderheidsvisie'—attributen die door slechts enkele respondenten worden benoemd, maar die een afwijkend perspectief bieden. Deze attributen zijn opgenomen in deze datasheet, waarna uiteindelijk drie 'buurticonen' van de Koepeltjesbuurt worden geformuleerd. In de selectie van buurticonen zijn verschillende attributen gecombineerd en de selectie is niet zuiver kwantitatief. Het zijn thema's die vaak naar voren komen in de antwoorden en tegelijkertijd kenmerkende attributen van de Koepeltjesbuurt vormen. Op deze manier beoogt dit rapport een samenhangend beeld te schetsen van hoe respondenten de erfgoedattributen in de Koepeltjesbuurt zien.

3. Respondenten

Van de 26 mensen die de enquête hebben geopend, hebben 23 ten minste één vraag beantwoord. Van deze 23 respondenten voltooiden 13 de volledige enquête, terwijl 10 mensen eerder stopten (Figuur 3.1). De onderstaande figuur toont de laatst-beantwoorde vraag van respondenten. De meeste mensen zijn ofwel niet begonnen met de enquête en stopten bij vraag 0, of ze voltooiden de complete enquête en stopten bij vraag 15 of 16 (vraag 16 is optioneel). In totaal zijn er 155 'quotes' als antwoorden op de open vragen ingezonden.

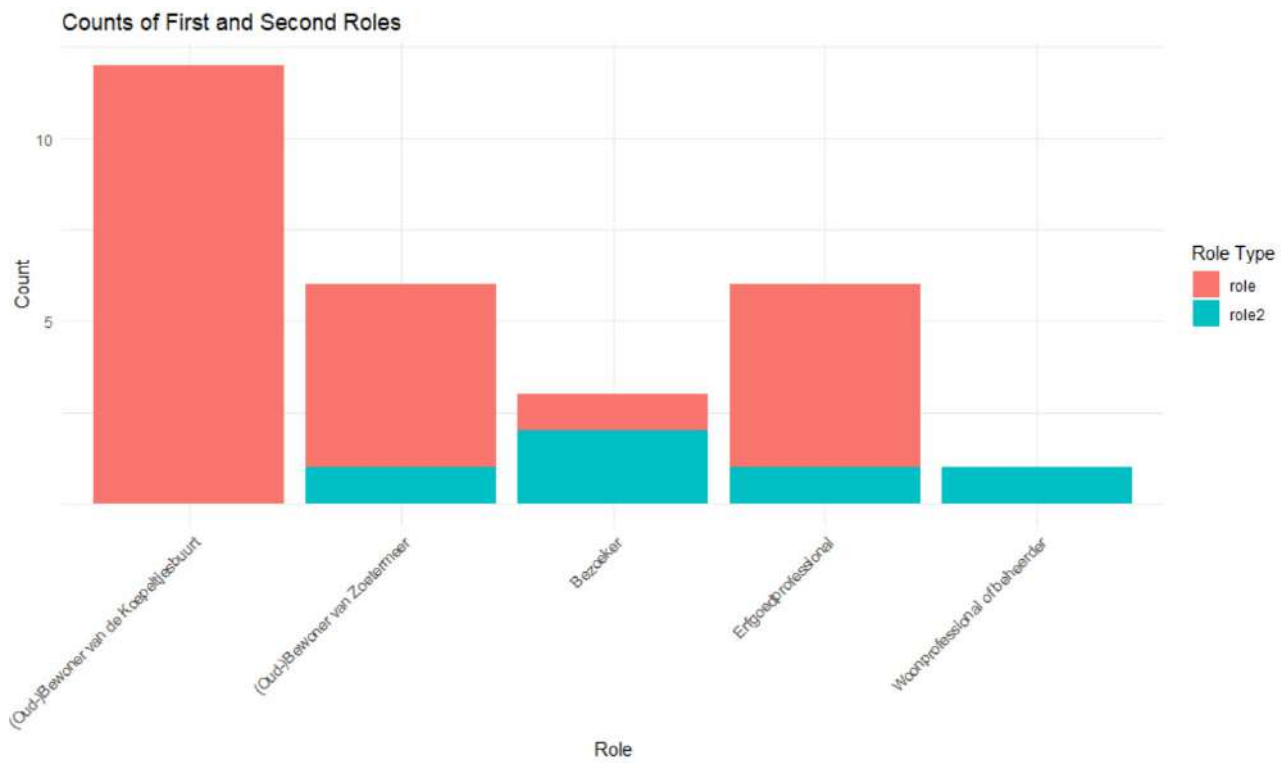
Figuur 3.1: Het aantal respondenten (y-as) per laatst-beantwoorde vraag (x-as)

Gemiddeld deden respondenten er ca. 26,9 minuten over om de enquête te voltooien. De snelste respondent deed er 4,5 minuten over. De langzaamste respondent had maar liefst 95 minuten nodig om de enquête te voltooien. Deze laatste waarde lijkt een foutieve meting te zijn, aangezien deze ver van de andere tijden afligt.

Een nadeel van de het digitaal uitzetten van de WijkWijzer is dat het niet controleerbaar is of respondenten daadwerkelijk de wandeling door de buurt hebben gemaakt tijdens het beantwoorden van de vragen. De snelheid waarmee sommige respondenten de vragenlijst hebben voltooid, suggereert dat niet iedereen de wandeling heeft uitgevoerd. Anderzijds is het wandelen voor bewoners die de wijk zeer goed kennen niet essentieel voor het goed beantwoorden van de vragen.

Rollen

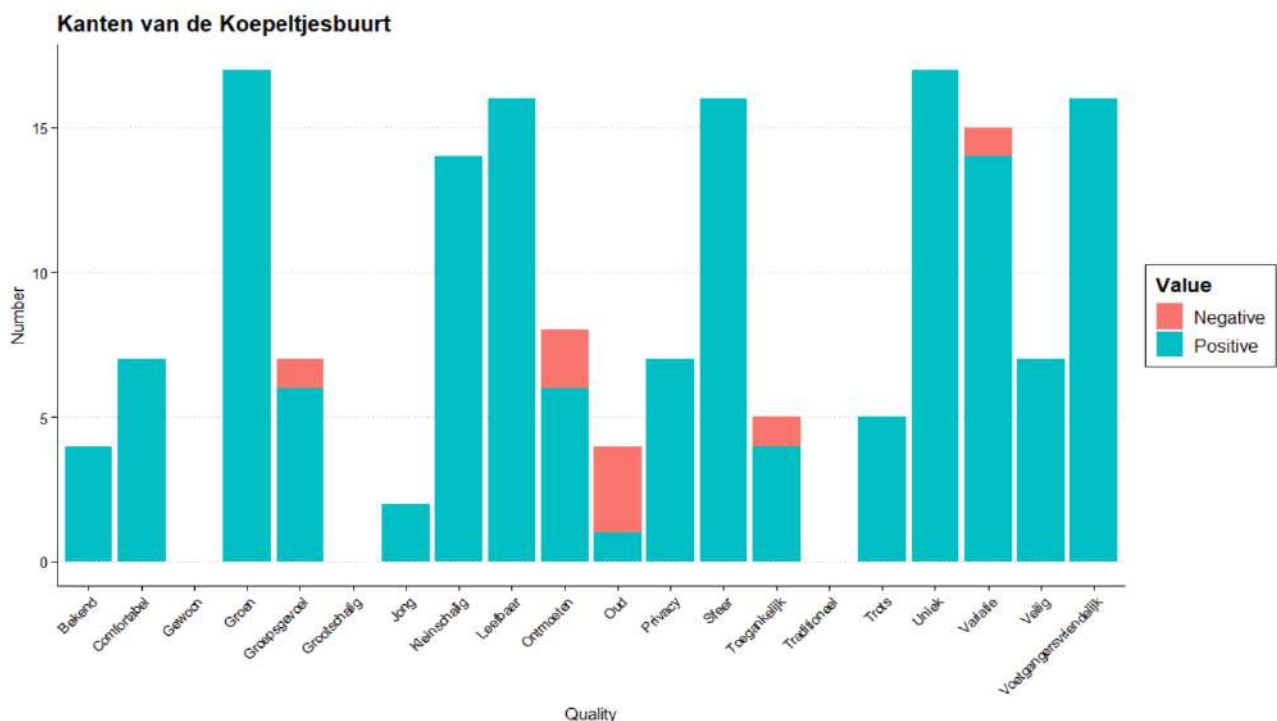
In lijn met onze verwachtingen zijn de meest voorkomende rollen '(Oud-)Bewoner van de Koepeltjesbuurt' (Figuur 3.2). Het aantal mensen dat zichzelf omschrijft als professional op het gebied van erfgoed, de gebouwde omgeving of architectuur is beperkt, wat erop wijst dat de meeste mensen die de enquête invulden geen professionele relatie met deze wijk hebben, maar gebruiker zijn.

Figuur 3.2: Aantal respondenten per rol. Respondenten konden maximaal twee rollen aangeven. De rode staafdiagrammen laten de primaire rol zien, de blauwe staafdiagrammen de secundaire rol.

4. Koepeltjesbuurt – De buurt

Dit hoofdstuk bevat de resultaten op het schaalniveau van de buurt. De antwoorden op de gesloten vraag zijn weergegeven in de onderstaande grafiek (Figuur 4.1) en Tabel 4.1. Deze tonen de antwoorden op de eerste vraag: 'Welke woorden passen bij de goede en slechte kanten van de Koepeltjesbuurt?', waarbij Tabel 4.1 de ingezonden antwoorden van de respondenten bevat. De antwoorden op de open vragen 'Wat is jouw favoriete plek in de Koepeltjesbuurt?' en 'Welke veranderingen in de buurt zijn jou opgevallen sinds je hier kwam wonen?' zijn respectievelijk weergegeven in Tabel 4.2 en 4.3. Deze antwoorden zijn samengevoegd tot thema's die vaak voorkomen (meerderheidsvisie) of die juist een afwijkende visie laten zien (minderheidsvisie). Deze thema's zijn samengesteld uit sub-attributen die direct in de open antwoorden zijn genoemd. Deze zijn verder gecategoriseerd aan de hand van de relevante attribuutcategorieën en voorzien van een exemplarische quote ter ondersteuning.

Figuur 4.1: Hoeveelheid en waardering van antwoordopties op de vraag: Welke woorden passen bij de goede en slechte kanten van de Koepeltjesbuurt?

Tabel 4.1: Eigen inzendingen door respondenten bij de vraag.

Positief	Negatief
Verkeer gecentraliseerd door 2 straten en 4 parkeergarages, waardoor veel voetgangersgebied	Chaotisch (2x)
bijzonder karakteristiek	Geen
	Gemeentelijk onderhoud
	Historisch besef
	Onoverzichtelijk
	Schuttingen
	Staat onderhoud bestrating en groen

Tabel 4.2: Attributen en sub-attributen uit de open antwoorden op de vraag: Wat is jouw favoriete plek in de Koepeltjesbuurt?

Attributen	Sub-attributen	Attribuut-categorie	Quote
Meerderheidsvisie			
Wandelpaden	Wandelpaden door het park, tussen de bomen, straatjes tussen de huizen, tussen het groen, langs de pleintjes, ontmoeten, uitzicht over huizen, groen, veiligheid, doolhof	Infrastructuur Ruimte Comfort Collectiviteit	“De achtergebieden, tussen de huizen, die heel groen zijn. Beetje een doolhof wel maar daarom juist een bijzondere plek voor bewoners en wandelaars.” “De pleintjes waar je elkaar kunt ontmoeten.” “Dit pad door het park met uitzicht op de koepeltjes.”
Groen in de buurt	Heuvel naast de buurt, groen rond het huis, goed verzorgd, groen op pleintjes, buurttuintje	Locatie Ruimte Verschijning Collectiviteit	“De heuvel aan de rand van de buurt, die mooi uitzicht geeft over de huizen. Van hieruit heb je ook een goed zicht op de daken en daarmee koepels op de daken. Dit geeft ook een bijzonder beeld over de hele wijk en de verschillende woningtypen.” “Mooi initiatief door buurtbewoners – buurttuintje”
Omliggende groengebieden	Westerpark, Nieuwe Driemanspolder, Balijebos, brug naar Westerpark	Locatie	“Een directe ligging van de buurt aan het Westerpark en de Nieuwe Driemanspolder en via de Balijbrug over de A12 aan het Balijbos, wat een natuurgebied geeft tot aan Delft. Een unieke ligging voor fietsers en wandelaars.”
Thuis	Tuin, dakterras, uitzicht op huizen en Westerpark	Locatie Ruimte	“Onze eigen tuin met uitzicht op het groen van het Westerpark.”
Minderheidsvisie			
Speelplekken voor kinderen	Boomhut, veiligheid, autoluw, speelplekken	Locatie Object Comfort	“Veilige kindvriendelijke omgeving waar kinderen creatief kunnen spelen zonder speeltoestellen. Favoriete plek zijn dit semi speelplekjes.”

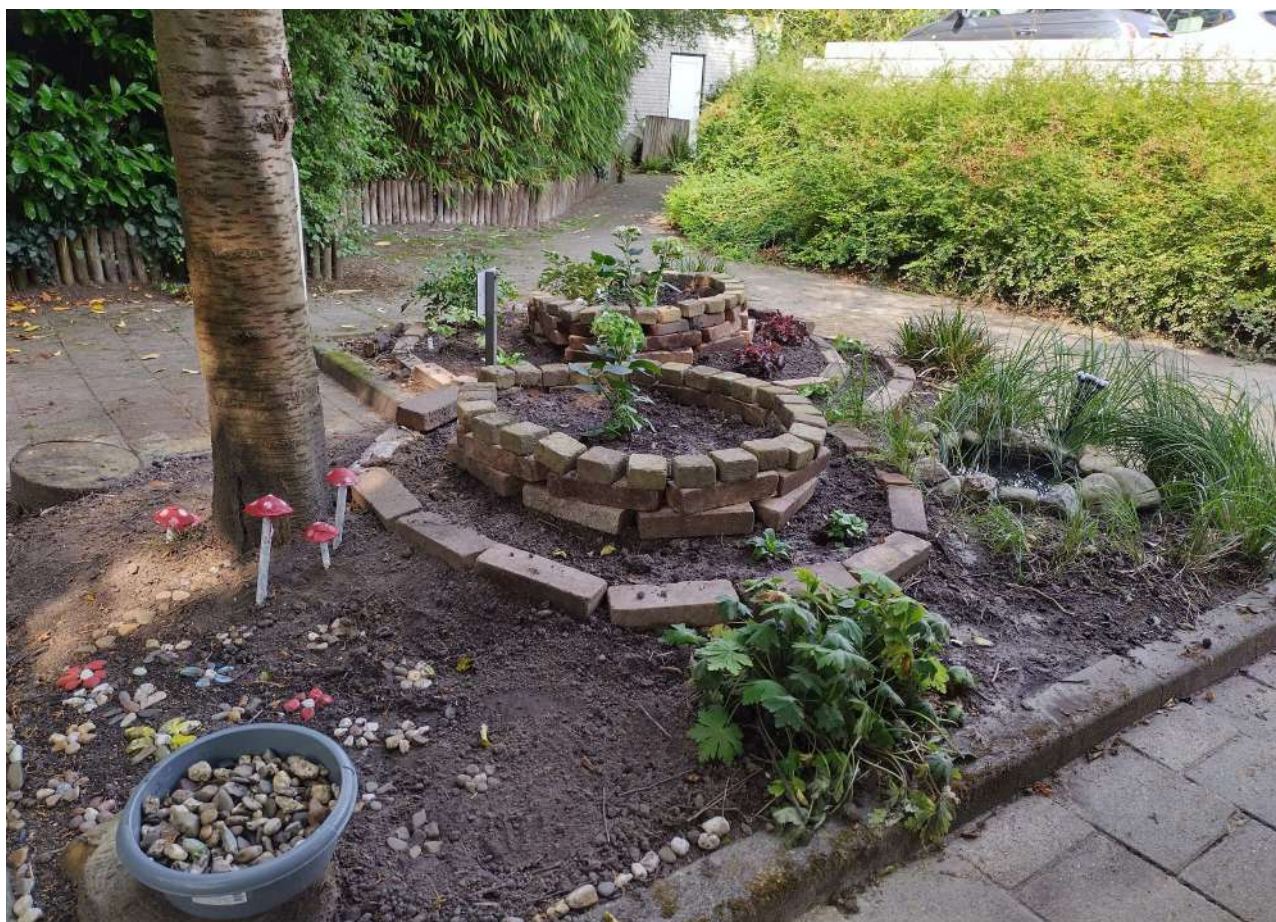
Een deel van de respondenten heeft een foto van hun favoriete plek toegevoegd, zoals de onderstaande figuren (Figuur 4.2, 4.3, 4.4) met de bijbehorende bijschriften.

*Figuur 4.2: Bijdrage van respondent, met bijschrift: Kinderen spelen veilig op paden zonder auto's.
Op de eerste foto: boomhut van de kinderen.*

Figuur 4.3: Bijdrage van respondent, met bijschrift: Dit pad door het park met uitzicht op de koepeltjes.

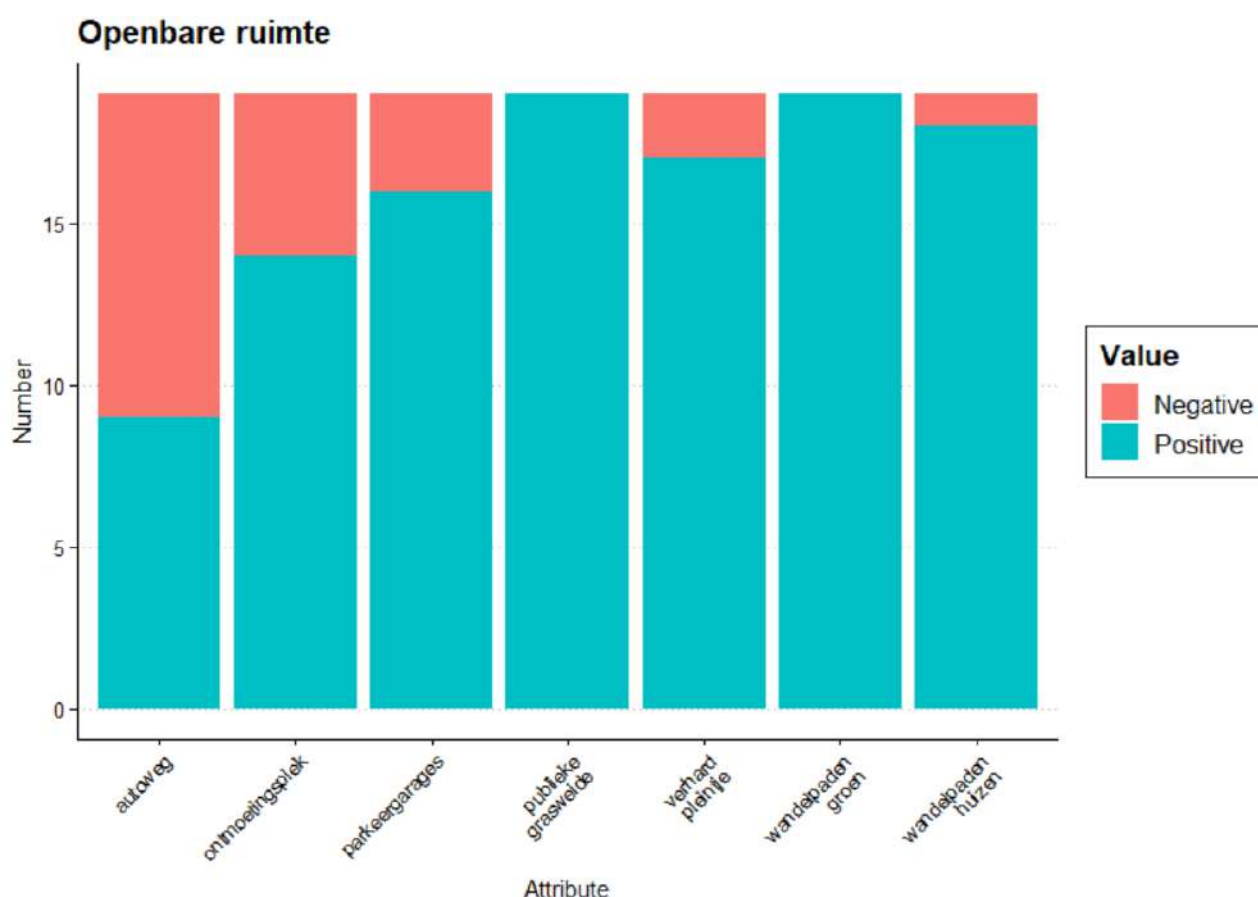
Figuur 4.4: Mooi initiatief door buurtbewoners – buurttuintje.

Tabel 4.3: Attributen en sub-attributen uit de open antwoorden op de vraag naar veranderingen in de buurt.

Attributen	Sub-attributen	Attribuut-categorie	Quote
Meerderheidsvisie			
Doorloop	Verjonging, instroom jonge gezinnen, rijkere gezinnen, meer verbouwingen	Object Comfort Infrastructuur	"Dat het aantal 2e auto's ietsje is toegenomen en dat de meeste garages niet voor de auto gebruikt worden. De vraagt flexibiliteit en empathie van eenieder."
Verbouwen	Toevoegen tuinhuisjes, aanbouw, renovatie	Comfort Infrastructuur	"Ik woon hier nu zes jaar, de grootste verandering was betaald parkeren in de ochtend, waardoor het een stuk rustiger werd." "Betaald parkeren en dat vind ik heel vervelend."
Erfafscheiding	Toename van schuttingen, afsluiten van tuinen	Collectiviteit	"Regelmatige doorstroom van oudere bewoners die vertrekken en jongere bewoners met gezin die komen." "Twee verdieners, minder huismannen/vrouwen. Minder variatie in banen/inkomen: geen middeninkomens meer"

5. Het groen en de straat - De openbare ruimte

Dit hoofdstuk bevat de resultaten op het schaalniveau van de openbare ruimte. De antwoorden op de gesloten vraag zijn weergegeven in de onderstaande grafiek (Figuur 5.1). Deze tonen de antwoorden op de vraag: 'Wat vind je van deze dingen in de openbare ruimte?'. De antwoorden op de open vraag 'Waarvoor is de openbare ruimte voor jou het belangrijkst?' is weergegeven in Tabel 5.1. Deze antwoorden zijn samengevoegd tot thema's die vaak voorkomen (meerderheidsvisie) of die juist een afwijkende visie laten zien (minderheidsvisie). Deze thema's zijn samengesteld uit sub-attributen die direct in de open antwoorden zijn genoemd. Deze zijn verder gecategoriseerd aan de hand van de relevante attribuutcategorieën en voorzien van een exemplarische quote ter ondersteuning.

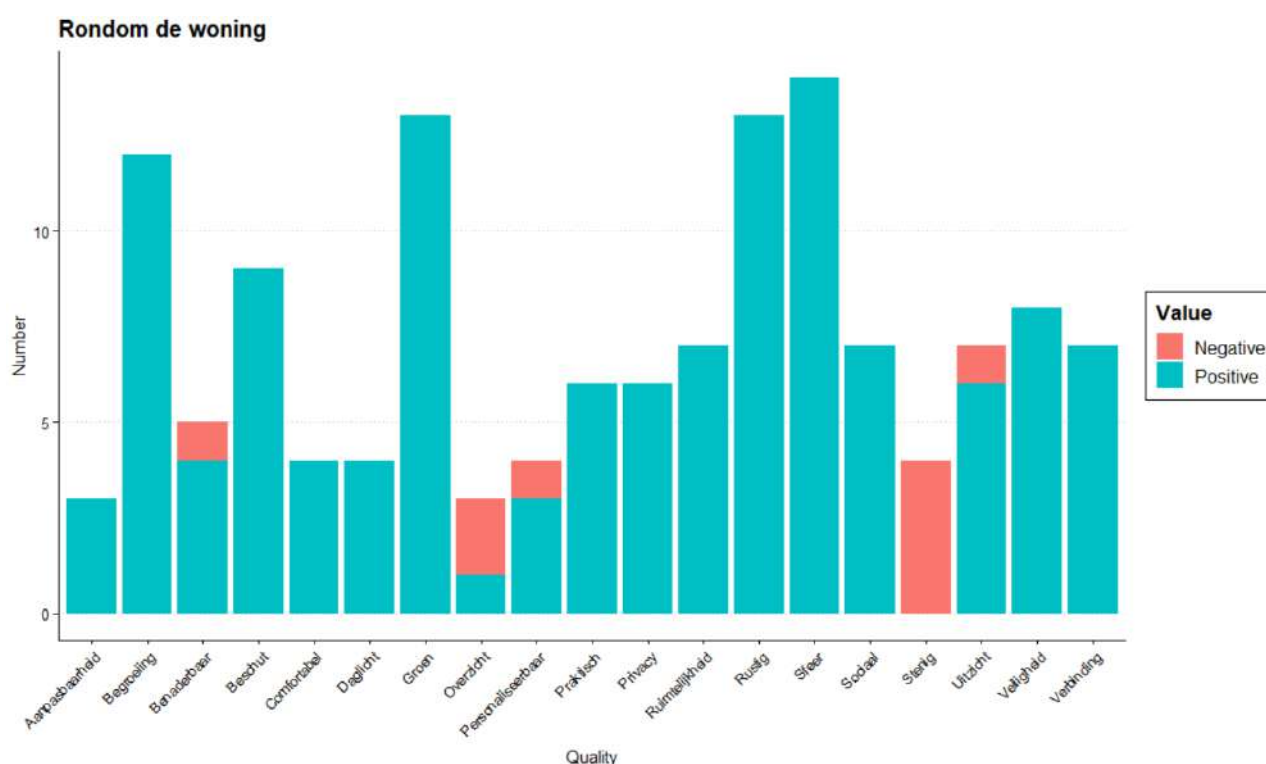
Figuur 5.1: Antwoorden op de swipe vraag: Wat vind je van deze dingen in de openbare ruimte?

Tabel 5.1: Attributen en sub-attributen op het schaalniveau van de openbare ruimte

Attributen	Sub-attributen	Attribuut-categorie	Quote
Meerderheidsvisie			
Sociale contacten	Spelen (kinderen), ontmoeten van bewoners	Collectiviteit Activiteit	"Als ontmoetings- en speelruimte." "Sociale contacten meestal via de kinderen."
Groen	Genieten van groen rondom het huis, groene uitstraling, groen onderhouden (door bewoners)	Verschuiving Activiteit	"Het is heel fijn rondom huis een mooie, groene omgeving te hebben waar je met plezier bent zonder daarvoor weg te hoeven."
Verblijven	Ontspannen	Activiteit	"Het goed kunnen verpozen in je wijk. Ruimte rust en vooral veiligheid is belangrijk"
Verplaatsen	Van A naar B, toegang tot huis, wandelen, parkeren, fietsen, veiligheid.	Infrastructuur Activiteit Comfort	"Om je auto zo te parkeren dat hij zo dicht mogelijk bij je woning staat." "Van A naar B komen. Veiligheid op straat. Groene uitstraling."

6. Rondom de woning – Publiek en privé

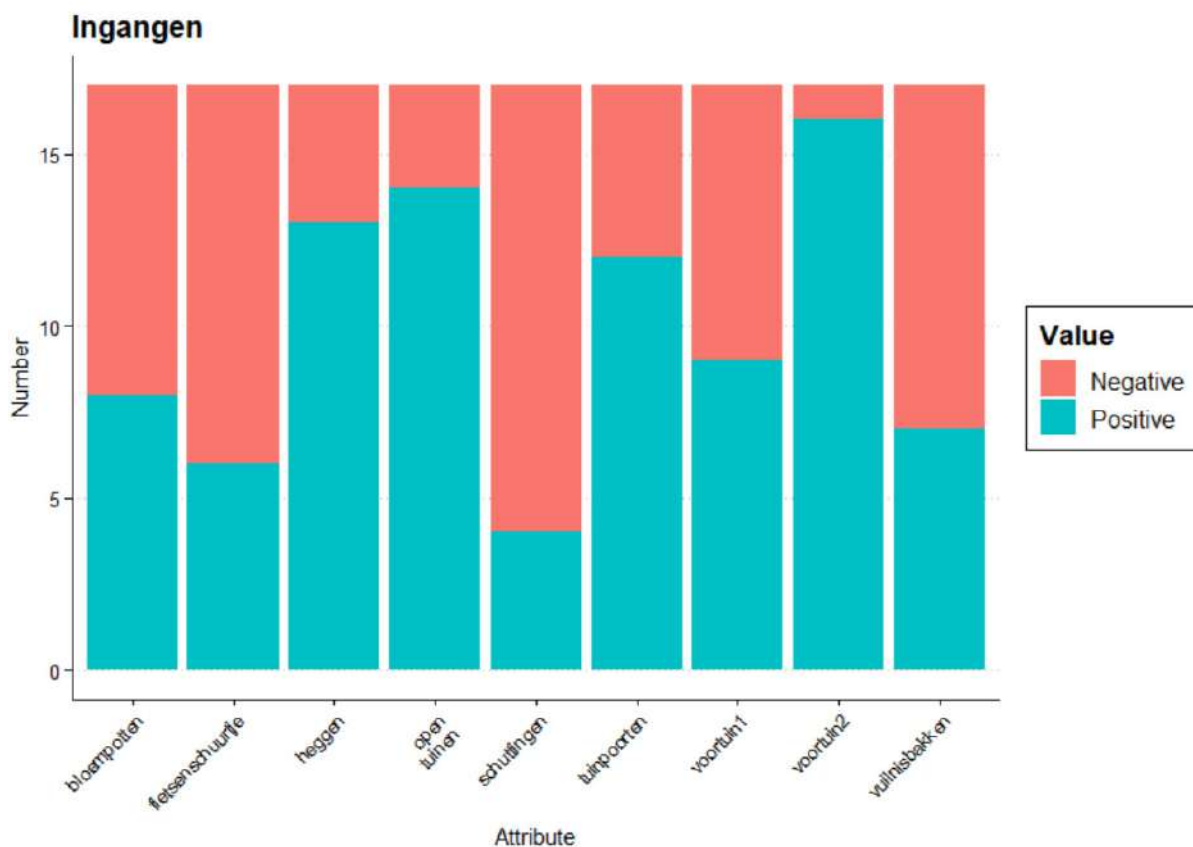
Dit hoofdstuk bevat de resultaten op het schaalniveau van de ruimte rond de woning en de entree. De antwoorden op de gesloten vragen zijn weergegeven in de onderstaande grafieken (Figuur 6.1 en 6.2) en Tabel 6.1. Deze tonen de antwoorden op de vragen 'Wat vind je goed of slecht aan de ruimte rond de woningen?' (waarbij Tabel 6.1 de ingezonden antwoorden van de respondenten bevat) en 'Wat vind je van deze dingen rondom de woningen?'. De antwoorden op de open vraag 'Wat valt je het meest op aan de ruimte rond de woningen?' zijn weergegeven in Tabel 6.2. Deze antwoorden zijn samengevoegd tot thema's die vaak voorkomen (meerderheidsvisie) of die juist een afwijkende visie laten zien (minderheidsvisie). Deze thema's zijn samengesteld uit sub-attributen die direct in de open antwoorden zijn genoemd. Deze zijn verder gecategoriseerd aan de hand van de relevante attribuutcategorieën en voorzien van een exemplarische quote ter ondersteuning.

Figuur 6.1: Hoeveelheid en waardering van antwoordopties op de vraag: Wat vind je goed of slecht aan de ruimte rondom de woningen?

Tabel 6.1: Eigen inzendingen door respondenten bij de vraag.

Positief	Negatief
	Onsamenhangend
	Schuttingen

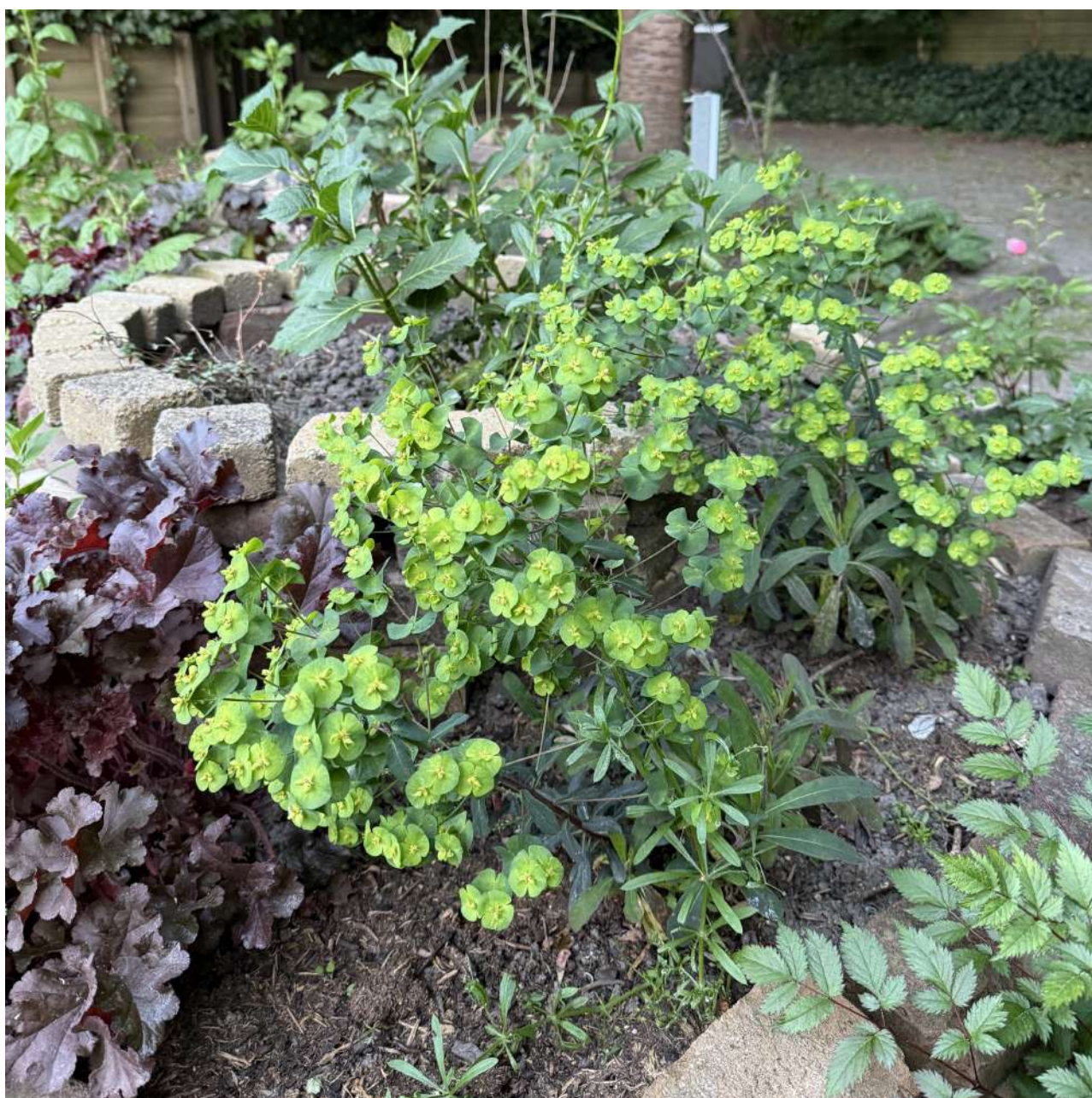
Figuur 6.2: Antwoorden op de swipe vraag: Wat vind je van deze verschillende ingangen van de woningen?

Figuur 6.3: Inzending van respondent bij de vraag naar de ruimte rond de woning, met bijschrift: Mooie afwisseling en overgang privé en openbaar groen.

Tabel 6.2: Attributen en sub-attributen op het schaalniveau van de ingangen in de antwoorden op de vraag 'Wat valt je het meest op aan de ruimte rond de woningen?'.

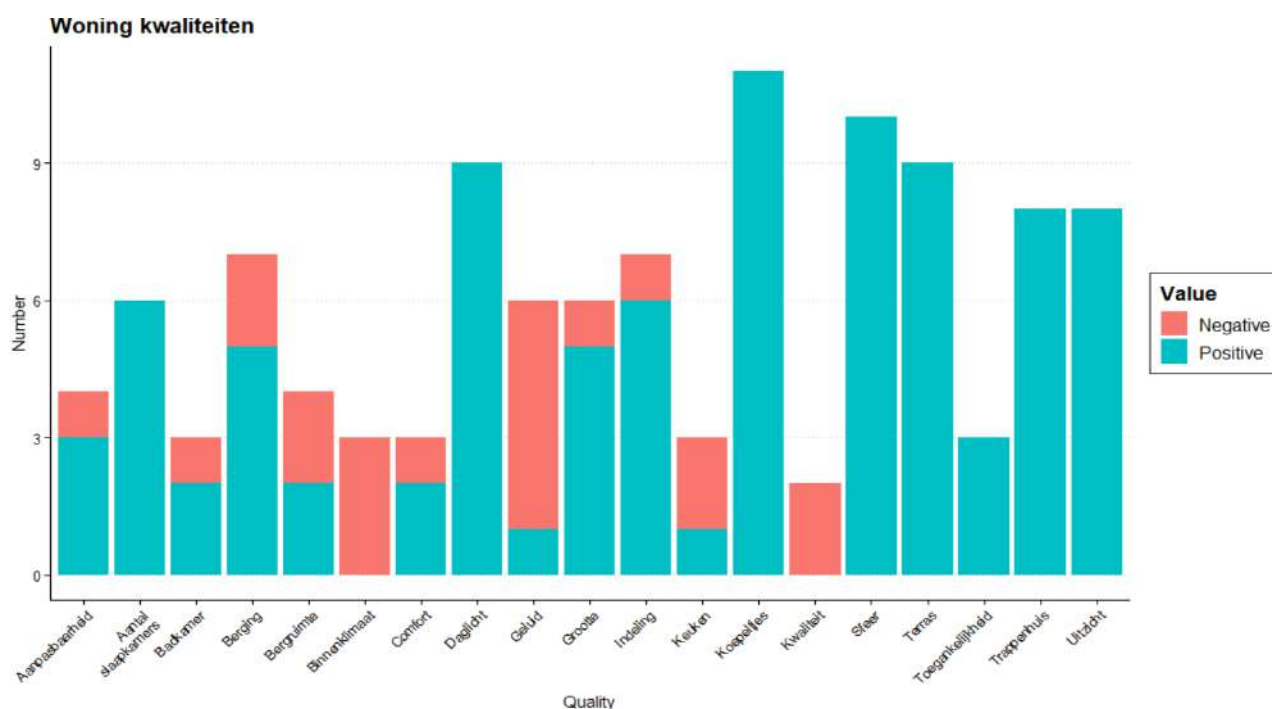
Attributen	Sub-attributen	Attribuut-categorie	Quote
Meerderheidsvisie			
Groen	Heel groen, veel groen, beschutting	Verschijsing Ruimte	"Er wordt veel met groen gewerkt als afscheiding." "Beschut, groen."
Minderheidsvisie			
Weinig overzicht	Geen uitzicht, rommelig, krap, donker	Comfort Ruimte	"Veel groen. Soms wel wat smalle looppaden." "Veel groen, weinig overzicht of uitzicht."

Figuur 6.4: Fotobijdrage van een respondent, met als bijschrift: Beschut, groen.

7. De woning - Gebruikersperspectief

Dit hoofdstuk bevat de resultaten op het schaalniveau van de woning. Deze vragen zijn specifiek gesteld aan (ex-)bewoners. De antwoorden op de gesloten vraag zijn weergegeven in de onderstaande grafiek (Figuur 7.1) en Tabel 7.1. Deze tonen de antwoorden op de vraag 'Wat vind je goed of slecht aan de woning?'. Bij deze vraag waren geen ingezonden antwoorden. De antwoorden op de open vragen 'Wat is jouw favoriete plek in de woning?' en 'Welke aanpassingen zijn er aan uw woning gemaakt?' zijn respectievelijk weergegeven in Tabel 7.1 en 7.2. Deze antwoorden zijn samengevoegd tot thema's die vaak voorkomen (meerderheidsvisie) of die juist een afwijkende visie laten zien (minderheidsvisie). Deze thema's zijn samengesteld uit sub-attributen die direct in de open antwoorden zijn genoemd. Deze zijn verder gecategoriseerd aan de hand van de relevante attribuutcategorieën en voorzien van een exemplarische quote ter ondersteuning.

Figuur 7.1: Hoeveelheid en waardering van de antwoorden op de vraag: Wat vind je goed of slecht aan de woning?

Tabel 7.1: Attributen en sub-attributen op het schaalniveau van de woning voor de vraag 'Wat is jouw favoriete plek in de woning?'

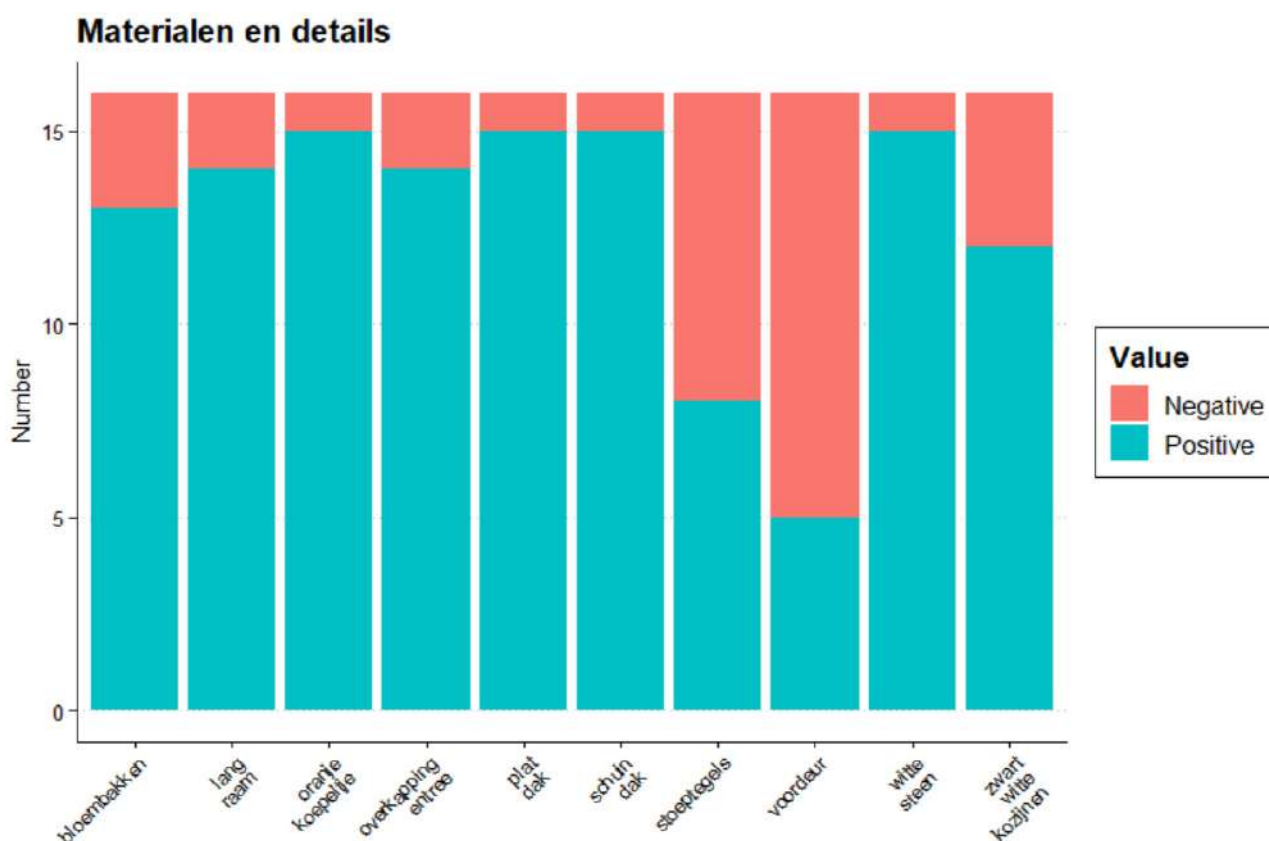
Attributen	Sub-attributen	Attribuutcategorie	Quote
Meerderheidsvisie			
Dakterras	Uitzicht, in de zon zitten, in zomer en lente	Locatie Ruimte Comfort	"De bovenste verdieping heeft van oorsprong een schitterend dakterras. Mijn eigen woning is nog redelijk in oorspronkelijke staat en heeft een terras op het zuiden met uitzicht richting het Westerpark."
Onder de koepel	Lichtinval	Object Locatie	"Onder de koepel op de overloop zit ik graag mails e.d. te verwerken." "Trap met koepel boven, licht inval."
Woonkamer	Uitzicht op tuin	Locatie Ruimte	"Huiskamer met uitzicht op groen van eigen en naast gelegen tuinen."

Tabel 7.2: Attributen en sub-attributen op het schaalniveau van de woning voor de vraag 'Welke aanpassingen zijn er aan uw woning gemaakt?'

Attributen	Sub-attributen	Attribuutcategorie	Quote
Meerderheidsvisie			
Isolatie	Muurisolatie, dubbel glas, kunststof kozijnen	Comfort	"Warmtepomp, geïsoleerd, dubbel glas, kunststof kozijnen."
Minderheidsvisie			
Aangepaste indeling	Uitbouw van dakterras, uitbouw in tuin, wegbreken en verplaatsen muren op de 1e verdieping	Ruimte	"Mijn werkkamer op de 2e verdieping met uitzicht op de top van de Domtoren."

8. Materialen – Materiaalgebruik en details

Dit hoofdstuk bevat de resultaten op het schaalniveau van de materialen en detaillering. De antwoorden op de gesloten vraag zijn weergegeven in de onderstaande grafiek (Figuur 8.1). Deze toont de antwoorden op de vraag 'Welke materialen en details vind je mooi of lelijk?'. De antwoorden op de open vraag 'Welk materiaal of detail vind jij het meest herkenbaar voor de Koepeltjesbuurt?' zijn weergegeven in Tabel 6.2. Deze antwoorden zijn samengevoegd tot thema's die vaak voorkomen (meerderheidsvisie) of die juist een afwijkende visie laten zien (minderheidsvisie). Deze thema's zijn samengesteld uit sub-attributen die direct in de open antwoorden zijn genoemd. Deze zijn verder gecategoriseerd aan de hand van de relevante attribuutcategorieën en voorzien van een exemplarische quote ter ondersteuning.

Figuur 8.1: Antwoorden op de swipe vraag: Welke materialen en details vind je mooi of lelijk?

Tabel 8.1: Attributen en sub-attributen op het schaalniveau van de materialen in de antwoorden op de vraag: Welk materiaal of detail vind jij het meest herkenbaar voor de Koepeltjesbuurt?

Attributen	Sub-attributen	Attribuutcategorie	Quote
Meerderheidsvisie			
Koepels	Oranje koepels, van ver te zien	Object Ruimte	"De koepeltjes natuurlijk!" "Koepels die je al van verre ziet."
Witte zandsteen	Witte gevels, vrolijk, zuidelijk, snel vuil	Versijning Identiteit	"Witte kalkzandsteen (NB groot risico van vervuiling en algen)."
Minderheidsvisie			
Kubistische opbouw	Rechthoekige vormen, verspringen van volumes	Ruimte Versijning	"De koepeltjes natuurlijk. Maar ook de verschillende samenstellingen van kubusvormen in witte steen."
Zwart-witte kozijnen	Originele kleurstelling, combinatie donkere raamkozijnen met witte gevels	Object Versijning	"De donkere kozijnen met witte draaiende delen." "De (originele) kleurstelling van de houten ramen. Vaste delen zwart, bewegende delen wit."

9. Synthese: Buurticonen van de Koepeltjesbuurt

Groen om te ontdekken en ontmoeten

De Koepeltjesbuurt is ontworpen met het groen als uitgangspunt. De wandelpaden slingeren als een doolhof tussen de huizen en het groen door, en kinderen kunnen hier vrij spelen en ontdekken. Het groenplan is onlosmakelijk verbonden met de architectonische opzet van de buurt: hagen, bomen en open tuinen en plantsoenen zorgen voor zichtlijnen, variatie en rust. Deze open, groene structuur maakt dat tuinen en woningen in verbinding staan met hun omgeving en creëert een veilige en avontuurlijke omgeving voor jonge bewoners. Daarnaast biedt het een plek voor oudere bewoners om te wandelen, ontmoeten of simpelweg er te verblijven. Veel groen wordt verzorgd door bewoners zelf. Sommige respondenten geven aan dat deze eigenschap bedreigd wordt door de toename van erfafscheidingen en schuttingen, waardoor de openheid en samenhang van het oorspronkelijke ontwerp onder druk komt te staan. Daarnaast geeft een aantal respondenten ook aan dat de huidige opzet van de wijk zorgt voor een chaotisch of onsamenhangend geheel, wat weinig overzichtelijk is.

Figuur 9.1: Bijdrage van respondent: Boomhut van kinderen.

Koepels en kalksteen

De architectuur van de Koepeltjesbuurt is direct herkenbaar aan de oranje koepels en de witte kalkstenen gevels. Deze combinatie zorgt voor een herkenbare, mediterrane uitstraling die zich onderscheidt van andere wijken, ook van de rode baksteen gevels van de twee 'andere' koepeltjesbuurten in Zwolle en Nuenen. De koepels zijn niet alleen een esthetisch element, maar zorgen ook voor een goede lichtinval binnenin de woning, waardoor een bijzondere ruimte wordt gecreëerd op de overloop. In combinatie met de witte zandstenen gevels geven deze elementen de buurt een uitgesproken visuele identiteit. Doordat de koepels bovenop de torens met het trappenhuis zijn geplaatst, zijn ze al van veraf te zien, waardoor ze ook functioneren als een herkenningspunt in de bredere omgeving.

*Figuur 9.2: De combinatie van koepeltjes en witte kalksteen creëren een iconisch beeld.
Bron: Dia gemaakt door Benno Stegeman (1978), beschikbaar via Koepeltjesbuurt.nl.*

Dakterras als functionele buitenruimte

De dakterrassen blijken voor veel bewoners ook belangrijk. Ze worden gewaardeerd vanwege het uitzicht over de wijk, de lichtinval in het huis en de mogelijkheid om privé van de zon te genieten. Met name in de lente, als de temperatuur in de tuin nog te laag is, biedt het dakterras een warme buitenruimte. Daarnaast bieden de terrassen ook potentieel voor uitbreiding, bijvoorbeeld als extra kamer of kantoorruimte. Vanuit het gebruikersperspectief van bewoners zijn de dakterrassen een geliefd en functioneel onderdeel van hun woning, die bijdragen aan het woongenot en de flexibiliteit van het huis.

Figuur 9.3: Bijdrage van respondent: Het dakterras als een geliefde eigenschap van het huis die uitzicht biedt op de buurt en het omliggende groen.

Literatuur

ArchitectuurPunt Zoetermeer. (2022, 29 mei). Gebouw van de maand: Het verhaal achter de oranje koepelwoningen (interview met Leonard van Veldhoven). Geraadpleegd op 8 juli 2025, via <https://www.architectuurpuntzoetermeer.nl/gebouw-van-de-maand-het-verhaal-achter-de-oranje-koepelwoningen-interview-leonard-van-veldhoven/>

Barzilay, M., Ferwerda, R., & Blom, A. (2018). Predicaat experimentele woningbouw 1968–1980. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Fairclough, G. (2009). New heritage frontiers. In: Heritage and Beyond. Council of Europe Publishing.

Van Geest, J. (2016). Architectuurgids Zoetermeer. Stokerkade Cultuurhistorische Uitgeverij.

Howard, P. (2003). Heritage: management, interpretation, identity. A&C Black.

Rea, L. M., & Parker, R. A. (2014). Designing and conducting survey research: A comprehensive guide. John Wiley & Sons.

Spoormans, L. G. K. (2023). Everyday Heritage: Identifying attributes of 1965-1985 residential neighbourhoods by involved stakeholders. [Dissertation (TU Delft), Delft University of Technology]. A+BE | Architecture and the Built Environment. <https://doi.org/10.7480/abe.2023.21>

Veldpaus, L. (2015). Historic urban landscapes: framing the integration of urban and heritage planning in multilevel governance. [PhD Thesis (Research TU/e / Graduation TU/e), Built Environment]. Technische Universiteit Eindhoven.